

WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org.nr.: 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
post@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFVerdensnaturfond

Til Klima- og miljødepartementet

Oslo, 4.12.2023

23/5569 innspill til natur- og klimameldinger

WWF Verdens naturfond takker for muligheten til å komme med innspill til innhold i de nye stortingsmeldingene om klima og natur. Vi setter stor pris på at regjeringen legger opp til å se disse meldingene i sammenheng. Overordnet vil vi få understreke at mål og tiltak for reduserte fotavtrykk av produksjon og forbruk vil være avgjørende virkemidler for å nå både natur- og klimamål.

Det er omfattende spørsmål som stilles. Vi har forsøkt å fatte oss i korthet, og bidrar gjerne med utdypinger om innholdet i våre forslag.

1. Når vi i 2050 har nådd natur- og klimamål, hva er de tre viktigste grepene som ble gjort i dag for å komme dit?

1. Det lages en plan for rettferdig omstilling der olje og gass fases ut og fornybar energi fases inn.
2. Minst 30 prosent representativt vern og restaurering av natur på land, i ferskvann og til havs.
3. Det settes mål og utvikles systematisk politikk for å bringe fotavtrykket av produksjon og forbruk innenfor naturens tålegrenser.

2. Hvilke viktige rammer og hensyn må de to meldingene ha med seg fra ditt ståsted?

Reduksjon i fotavtrykk og sirkulærøkonomi som bidragsyter til klima- og naturmål

FNs ressurspanel viser at forbruk og produksjon er årsaken til 90% av tap i artsmangfold og 50% av klimagassutslippene globalt. Ressurspanelet peker på sirkulær omstilling av økonomien som det viktigste tiltaket for å redusere presset på natur og klima. Norge har i dag lavere grad av sirkularitet i økonomien enn land det er naturlig å sammenligne med.

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no

Klimameldingen bør inkludere sirkulærøkonomi og forbruksreduksjon eller effektivisering på lik linje med andre klimatiltak, og koble nye eller eksisterende slike tiltak til forventede utslippskutt. Tilsvarende må Naturmeldingen også, med grunnlag i mål 16 om bærekraftig forbruk og produksjon, etablere et nasjonalt mål om å redusere natur- og klimafotavtrykk fra forbruk, og fokusere på material- og varestrømmer med store negative fotavtrykk. Et særlig aktuelt tiltak vil være innføring av skatte- og avgiftsvirkemidler for å fremme sirkulær økonomi.

Parallelt og i tråd med dette bør Norge, slik Klimautvalget 2050 anbefaler, etablere et nasjonalt mål om å redusere utslipp av klimagasser fra forbruk konsistent med Parismålene.

Forsterket klimamål og handlingsplan

WWF støtter Miljødirektoratets anbefaling om et nasjonalt utslippsmål for 2035 som omfatter både kvotepliktige- og ikke-kvotepliktige utslipp, for å sikre at klima-, energi- og næringspolitikken drar i samme retning. Et mål om utslippskutt frem i tid kan ikke brukes som argument for å utsette tiltak, og meldingen bør fremføre hvordan Norge konkret skal kutte utslipp hvert år for å oppfylle våre nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser.

Klimaverktøy og lokal klimainnsats

Det trengs grunnleggende klimaverktøy og systemer på plass for å måle utslipp, opptak, resultater og legge planer for å nå klimamålene. For at klimapolitikken skal få troverdighet må den innebære åpenhet og dokumentasjon om forutsetninger i kvantifiseringene som benyttes i utslippsberegningene. I tillegg bør det etableres et uavhengig klimapanel som kan bidra med faglige vurderinger av utfordringer og tiltak.

Det er fortsatt behov for tallfesting og krav til utslippskutt for de ulike sektorene i regjeringens klimabudsjett. Det bør fremkomme en konkret og tallfestet redegjørelse av utslippskonsekvens i rapporteringen fra departementene, der en kan operere med usikkerhet, for eksempel ved å oppgi intervaller. Kvotepliktig sektor utgjør over halvparten av norske utslipp, og utslippsendringer i sektoren må derfor kvantifiseres. Klimaeffekter fra poster med andre enn klimapolitiske formål må vurderes.

Kommunene er sentrale i gjennomføringen av klimatiltak som kutter utslipp. Derfor bør Klimameldingen skissere innføringen av en klimalov for kommunene som fastsetter kommunenes ansvar for å nå klimamålene, og at det øremerkes statlige ressurser for å utføre disse oppgavene. I tillegg er det behov for en styrking av sentrale lover som kommuneloven og plan- og bygningsloven som verktøy for kommunenes klimaomstilling, og ordningen for tilskudd til lokale klimatiltak (Klimasats) bør styrkes og økes.

CCS-teknologi er ikke løsningen

Klimaplanen må fjerne utslippskilder i tråd med målsetningene og må ikke legge opp til bruk av teknologi for karbonfangst og –lagring (CCS) til storstilt karbonfjerning gjennom såkalt direktefangst fra luft eller bio-css. Dette er dyrt, usikkert og vil ha stort negativt naturfotavtrykk, og kan ikke brukes som påskudd for forlenget produksjon og bruk av fossile brensler.

3. Arealbruksendringer er en stor utfordring både for natur og klima. Hva bør meldingene legge frem for å sikre at arealbruken fremover bidrar til at vi når natur- og klimamålene?

Naturlige klimaløsninger, naturlig karbonlagring og opptak

I arbeidet med meldingen må det legges til grunn at utfordringer knyttet til arealbruk ikke kan avgrenses til arealbruksendringer slik de i dag framkommer i utslippsregnskapet for skog og arealer. Det er behov for mer finmaskede og styringseffektive regnskap for utslipp og opptak fra arealbruk, ikke minst i skogbruket.

Det bør settes konkrete mål om økt karbonlagring i norsk natur, både på land og i havet, og utarbeides en strategi for hvordan dette skal oppnås. For å styrke kunnskapsgrunnet behovet en utredning etter modell av Klimakur, en Naturkur. WWF støtter forslaget fra Klimautvalget 2050 om å innføre separate mål for opptak og utslipp fra arealer, slik at ikke høyt (naturlig) opptak kamuflerer arealutslippene fra en sektor. Mål om økt naturlig karbonlagring må få konsekvenser for planlagt bruk av biomasse. Bruk av biomasse må begrenses, underlegges sirkulærøkonomiske virkemidler og ikke gå på bekostning av viktige naturverdier og varig, naturlig karbonlagring.

Norge må forplikte seg til minst 30 prosent vern og bevaring av norske land, ferskvanns- og havområder

Vern og bevaring av viktig og sårbar natur er en av de mest sentrale komponentene for å stanse naturkrisen. Vernet må være representativt, omfatte sårbar og viktig natur og være mest mulig sammenhengende.

WWF støtter Miljødirektoratets forslag til forbud mot nedbygging av myr. Det bør vurderes lignende vern mot spesifikke negative påvirkningsfaktorer, som forbud mot nedbygging av truede naturtyper og mot flatehogst i gammelskog.

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no

Naturavgift / obligatorisk naturkompensasjon

Den varslede naturmeldingen bør knesette prinsippet om at utbygger skal betale for naturinngrep, analogt til prinsippet om at forurensere skal betale for utslipp. Slik det ble diskutert i forrige klimamelding, og slik minst fem NOUer har anbefalt, bør det innføres en ordning for naturavgift eller obligatorisk naturkompensasjon ved utbygginger. En slik avgift kunne organiseres som et utbyggerbidrag, jf. pågående arbeid i Kommunal- og distriktsdepartementet, med revisjon av plan- og bygningsloven om grunneierfinansiering av infrastruktur, utbyggingsavtaler mv.. Kompensasjonen må øremerkes restaurering av natur, eksempelvis organisert gjennom et regionalt fond. Det vil være avgjørende at man opprettholder og styrker andre begrensende arealpolitiske virkemidler, slik at en avgift eller kompensasjonsordning ikke erstatter andre virkemidler, men blir et supplerende virkemiddel for areal- eller naturnøytralitet.

4. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og viktig for å løse klima- og naturkrisa. Hvordan kan internasjonalt samarbeid styrkes på klima- og naturområdet i årene fremover?

Internasjonal finansiering av naturavtalen

På partsmøtet til konvensjonen for biologisk mangfold i oktober i 2024 skal det samles penger til Global Biodiversity Framework Fund. Hensikten med dette fondet er å sikre finansiering til gjennomføring av naturavtalen i fattige land, og Norge burde bidra med minst 50 mill. dollar i 2024.

Internasjonalt lederskap i den grønne omstillingen

Gjennom internasjonalt diplomati må Norge ta lederskap i den grønne omstillingen og jobbe for at flere oljeproduserende land innfører en olje- og gasspolitikk i tråd med 1,5 gradersmålet. Norge bør signere ikkespredningsavtalen for fossile brensler og søke om å bli et fullverdig medlem av Beyond Oil and Gas Alliance (BOGA). Norge må sikre en betydelig økning i klimafinanseringen, og gjøre fornybar energi til en hovedprioritet i bistanden, gjennom støtte til utslippskutt i mellominntektsland og støtte til tilgang til energi i lavinntektsland.

5. Naturavtalen er et rammeverk for alle. Hvordan kan vi sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030?

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no

Natur og klima inn i utredningsinstruksen

Det er svært mange tiltak som har innvirkning på naturen eller klimaet, men hvor effektene på klima og natur ikke vurderes eller beskrives i statlige utredninger. For å få tilstrekkelige beslutningsgrunnlag bør regjeringen derfor foreslå å styrke klima- og naturrisikovurderinger i offentlige tiltak, ved å innføre virkninger for natur og klima som minimumskrav i utredningsinstruksen.

Lovvask

Det er behov for en «lovvask» av lover og forskrifter som påvirker naturen, hvor de viktigste sektorlovene behandles først, og hvor disse oppdateres for å omfatte forsterkede former for beskyttelse. Dette er det viktigste strukturelle grepet som kan tas for å oppfylle naturavtalens mål 14 om å sikre horisontal og vertikal implementering i forvaltningen.

6. Hva trenger kommuner, næringsliv og andre av kunnskap og virkemidler for å ivareta naturen bedre i denne regionen?

Fra miljøskadelige til naturpositive subsidier

Norge må ha identifisert alle miljøskadelige subsidier innen 2025. Innen 2030 må disse subsidiene dreies fra miljøskadelige til naturpositive tiltak.

Næringsliv og lokalsamfunn er avhengige av støtte fra staten i å utvikle og gjennomføre naturpositive metoder for bruk av naturen. I en natursirkulær startfase trengs mer støtte for å utvikle metoder og gjøre disse lønnsomme.

Kunnskap og bærekraftig arealplanlegging i kommunene

Kommunene trenger bedre verktøy, kunnskap og ressurser til å føre en natur- og klimavennlig arealpolitikk. Alle kommuner bør bli areal- og naturnøytrale. Det bør innføres naturregnskap og krav om rapportering på forekomst av natur gjennom KOSTRA, samt mål om naturnøytralitet og -budsjett.

Systemet for nasjonalt naturregnskap må gi tilstrekkelig oversikt over hvilken natur kommunene har, og hvilken tilstand den er i. Regnskapet må gjøres kartbasert, finmasket og egnet for integrering i andre verktøy i arealplanleggingen, inkludert nye verktøy som naturavgift, se spørsmål 3 over.

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no

Det må også innvilges statlige midler til planvask av alle kommunale planer som er eldre enn fem år slik at dagens kunnskap om naturens tilstand, verdi og tåleevne inkluderes i planleggingsprosessene, og det må settes av midler i statsbudsjettet til å styrke klima- og naturkompetansen i kommunene.

7. Hvilke andre grep enn vern kan vi ta for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder (jf. mål 3 i naturavtalen)?

Utredde hvilke verktøy som finnes utenom naturmangfoldloven for å kunne bevare/sikre arealer med viktig natur, eksempelvis gjennom plan- og bygningsloven eller i form av hummerfredningsområder, og foreslå endringer i lovverk og veiledning for enkel innføring av slike bevaringstiltak. Et eksempel kunne være nærmere bestemte presiseringer av hva som kan inngå i LNFR-områder.

Utvikle forvaltningsplaner for viktige og sårbare arter og deres leveområder, og få forgang i arbeidet med å få på plass flere prioriterte arter og utvalgte naturtyper, samt sikre at disse verktøyene kan bidra til bevaring av et representativt utvalg av norsk natur. Miljøkvalitetsnorm etter naturmangfoldloven burde også gjøres juridisk bindende.

Kartfeste skog som ikke tidligere har vært flatehogd, samt innføre restriksjoner på hogstmetoder i denne (kun tillate fleralderskogbruk). Det må også innføres ytterligere restriksjoner knyttet til forvaltningen av den aller eldste skogen, som forbud mot offentlig støtte til bygging av skogsveger. Se ellers innspill under spørsmål 3, om arealforvaltningstiltak.

8. Med utgangspunkt i 2050-utvalgets hovedanbefalinger (se lenke), hva bør klimameldingen prioritere å følge opp, sett fra ditt ståsted?

2050-utvalgets anbefalinger må være en sentral rettesnor i arbeidet med Klimameldingen. Utvalget er tydelig på at vi trenger en ny kurs: Politikken må prioritere for å omstille aktivitet som i dag skaper utslipp. Gjennom å "unngå - flytte – forbedre" kan vi synliggjøre hvordan klimatiltak som går på tvers av enkeltsektorer kan bidra effektivt til utslippskutt, og hvordan natur- og klimahensyn kan forenes, jfr. også våre overordnede innspill over. Flere av innspillene vi trekker frem under andre spørsmål går også igjen i anbefalingene fra Klimautvalget 2050. WWF vil komme tilbake til synspunkter rundt anbefalingene i et eget høringsinnspill til NOU-en, men er i hovedsak positiv til anbefalingene som utvalget presenterer.

En plan for rettferdig utfasing av olje og gass

Omtrent halvparten av norske utslipp kommer fra industri, petroleum og avfallsforbrenning. I dag finnes det ikke et eget mål for å redusere utslipp fra kvotepliktig sektor som følge av Norges deltakelse i EUs kvotesystem. Klimameldingen må legge opp til at norsk oljepolitikk skal være i tråd med 1,5-gradersmålet gjennom hele verdikjeden (fra produksjon til forbrenning). I tråd med anbefalingene til Klimautvalget 2050 må Klimameldingen vise at det skal lages en plan for rettferdig utfasing av norsk olje og gass, og en stans i leting, utvinning (PUD), eller anlegg og drift (PAD) mens denne planen utarbeides. I tillegg må det foreslås en permanent stans i letevirsomhet utenfor eksisterende infrastruktur.

For å sette fart på det grønne skiftet og redusere den stadig økende klimarisikoen for norsk økonomi er det nødvendig med en omstillingsavgift på produksjon av olje og gass. En omstillingsavgift vil senke klimarisiko ved å begrense utbygging av olje- og gassprosjekter med usikker lønnsomhet, gi direkte utslippskutt fra norsk sokkel, og gi betydelige provenyinntekter som kan bidra til å finansiere kostbare satsinger innen for eksempel havvind.

Oppjustering av CO2-avgiften

Klimautvalget 2050 viser behovet for langsiktig klimapolitikk som skal ta oss mot 90-95% utslipp i 2050. Det bør derfor utredes en økning i CO2-avgift for perioden etter 2030, slik at vi i dag sender tydelige og langsiktige signaler som tillater næringslivet gode nok rammebetingelser for å gjøre investeringene vi trenger for fremtiden. Dagens CO2-avgift er ikke tilstrekkelig for å oppfylle dagens vedtatte nasjonale klimamål. Ytterligere opptrapping av CO2-avgift vil være den mest effektive og treffsikre løsningen for å redusere utslipp, da det trolig vil ta de mest kostnadseffektive kuttene og gi næringslivet valgfrihet til egnede og langsiktige løsninger. I denne prosessen må samtidig dagens kompensierende avgiftsletter fjernes; som for eksempel veibruksavgift, som bidrar til uthuling av avgiften. Som alternativ bør man vurdere andre virkemidler for å kompensere for sosiale skjevheter ved avgiften, eksempelvis gjennom at deler av avgiften overføres som en flat utbetaling til privatpersoner, med mulige forbehold for inntekt og husholdningsstørrelse.

Ta vare på havet

Det er behov for å videreutvikle systemene for organisering og oppfølging av arealpolitikken for å støtte gode beslutningsprosesser. Det må derfor innføres et system for bindende, helhetlige arealplaner for bruk av havarealer, som en del av de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder. Når nye aktiviteter og tiltak vurderes, må det tas hensyn til mangler i kunnskapen om utslipp og opptak av klimagasser som disse aktivitetene kan forårsake.

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelse og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no

Med utgangspunkt i føre-var prinsippet bør ny og eksisterende aktivitet som kan redusere havets karbonlagre og naturmangfoldet ikke igangsettes før konsekvensene er kartlagt. Samtidig er det avgjørende at det raskt kommer på plass en marin verneplan i tråd med den nye havmiljøloven, og at denne fokuserer på både naturmangfold og naturlig karbonlagring.

9. Hvordan legge til rette for en rettferdig omstilling til lavutslippssamfunnet, og hvordan bør en klimapolitikk som når klimamålene innrettes slik at den har legitimitet og aksept i samfunnet?

Økt tillit til gjennomføring av klimapolitikken

Når klimapolitikken ikke leverer på løftene, påvirker det folks klimaengasjement og tillit til at vi vil lykkes med å kutte utslipp i tråd med klimamålene. Et tydeligere og sterkere klimaliderskap kan sanke tillit, troverdighet og legitimitet i klimapolitikken, derfor trengs det åpenhet, tydelighet og forutsigbarhet om klimatiltak og forankring av hva disse vil bety for befolkning, næringsliv og samfunnet for øvrig. Det vil være krevende å gjennomføre utslippskuttene som trengs for å nå klimamålene, derfor er det viktig at klimapolitikken er konsekvent og rettferdig. Vi kan ikke gjemme planlagte utslippskutt i klimakvotehandler og utslippskutt i utlandet. Ambisjoner må nedfelles i konkret politikk som samfunnet kan forholde seg til og planlegge for, og det er gjennom en helhetlig kursendring og omstilling at vi kan sanke oppslutning om tiltakene.

Vi må også anerkjenne hoveddriveren bak klima- og naturkrisen. Det er godt etablert at det er vårt overforbruk av energi og råstoffer som ligger bak både naturtap og utslipp, samtidig er det ikke enkeltpersoners forbruk og utslipp som vil være avgjørende for klimapolitikkens suksess. Det er politikerne og de største utslipperne som må ta ansvar for og stimulere til endring.

Klima- og naturkrisen løses sammen og samtidig

Tiltak som er bra for naturen er som oftest bra for klimaet, både i havet og på land. I omstillingen til et lavutslippssamfunn - som er avgjørende for naturen - trenger vi imidlertid mer fornybar kraft, og all energiproduksjon har en naturkostnad. Selve størrelsen på naturfotavtrykket fra energiproduksjon er helt avhengig av valg av energikilder, plassering, design og avbøtende tiltak. Derfor må dette stå sentralt i planleggingen av omstilling og energiproduksjon, og være førende i konsesjonssystem, og som et konkurransefortrinn i prekvalifisering og auksjoner. Hvis utbygging av fornybar kraft skjer med unødvendig store naturfotavtrykk vil tiltakene miste legitimitet og støtte, og risikere at omstillingen stoppes.

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no

Det trengs en helhetlig energi- og klimaplan som viser hvordan energieffektivisering, ny kraftproduksjon, og elektrifisering skal fase ut fossilt. Forskning viser også at det er viktig å kunne tydeliggjøre hvordan ny kraftproduksjon – for eksempel fra vindkraft - fører til utfasing av fossilt og faktiske utslippskutt, for at den skal kunne få legitimitet og støtte hos befolkningen. Samtidig må energisparing prioriteres i langt høyere grad – den mest klima- og naturvennlige kraften er den vi ikke bruker.

Vi takker igjen for muligheten til å bidra med innspill, og minner om at vi svært gjerne får sjansen til å følge opp med mer inngående gjennomgang av våre forslag.

Oppfølgingsspørsmål om forslagene våre kan rettes til politikkansvarlig Jon Bjartnes, jbjartnes@wwf.no, mobil 92 84 25 64.

Vennlig hilsen

Karoline Andaur

Generalsekretær
WWF Verdens naturfond

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no